

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра лісового та садово-паркового господарства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В.

Протокол № 2 від 17.10 2018 р.

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

ДЕНДРОЛОГІЯ

підготовки бакалавра

спеціальності 205 Лісове господарство,

206 Садово-паркове господарство

освітньої програми (спеціалізації) Лісове господарство,

Садово-паркове господарство

Луцьк – 2018

Програма навчальної дисципліни „Дендрологія” підготовки бакалавра, галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство, спеціальностей 205 Лісове господарство, 206 Садово-паркове господарство, за освітніми програмами Лісове господарство, Садово-паркове господарство.

Розробник: Войтюк В.П., доцент кафедри лісового та садово-паркового господарства, к. с.-г. наук, доцент

Рецензент: Кузьмішина І.І., доцент кафедри ботаніки, к. б. наук, доцент

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри лісового та садово-паркового господарства

протокол № 1 від 03.09. 2018 р.

Завідувач кафедри: (Кичилюк О. В.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією біологічного факультету

протокол № 1 від 12.09. 2018 р.

Голова науково-методичної комісії факультету (Шварц Л. О.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Характеристика навчальної дисципліни подається згідно з навчальним планом спеціальності і представляється в таблиці 1.

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	20 Аграрні науки та продовольство 205 Лісове господарство 206 Садово-паркове господарство Бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 135/4,5		Рік навчання 2
		Семестр 3-й
		Лекції 36 год.
ІНДЗ: €		Лабораторні 28 год.
		Самостійна робота 63 год.
		Консультації 8 год.
	Форма контролю: екзамен	

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Метою викладання навчальної дисципліни „Дендрологія” є розкрити теоретичні положення формування високопродуктивних та біологічно стійких лісових, захисних, естетично цінних декоративних насаджень, ефективних і довговічних агроландшафтів на основі знання біології розвитку деревних рослин, їх екології і фенології, вчення про рослинний покрив.

Основними завданнями вивчення дисципліни „Дендрологія” є навчити студента визначати і докладно характеризувати головні деревні породи-лісоутворювачі і супутні види за морфологічними, анатомічними ознаками та грамотно використовувати їх в лісовому господарстві, захисному лісорозведенні та озелененні.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- особливості росту і розвитку деревних рослин;
- екологічні особливості деревних рослин;
- морфологічні і біологічні ознаки та господарське значення місцевих та інтродукованих видів деревних рослин;
- біоценотичну роль деревних рослин, закономірності розвитку і життєдіяльності фітоценозів з їх участю;
- закономірності формування рослинного покриву.

вміти:

- вільно орієнтуватися у видовому складі лісових, лісопаркових, захисних і декоративних насаджень на території України;
- визначати види дерев і чагарників за допомогою визначників за пагонами з листками, в безлистому стані, за шишками, плодами, насінням, проростками та знати їх біологічну, екологічну і господарську цінність;
- проводити добір асортименту деревних рослин для лісових, декоративних і захисних насаджень;
- проводити фенологічні спостереження, прогнозувати врожаї плодів, шишок, насіння.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Структура навчальної дисципліни представлена в таблиці 2.

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Лаб.	Конс.	Сам. роб.
1	2	3	4		5
Змістовий модуль 1. Біоекологічні особливості деревних рослин.					
Тема 1. Дендрологія як наука, предмет та її завдання. Історія становлення дендрології як науки.	3	2	-	-	1
Тема 2. Основи ареології деревних рослин.	8	4	2	-	2
Тема 3. Основи екології деревних рослин.	30	6	8	2	14
Тема 4. Морфологія деревних рослин.	38	10	10	2	16
Тема 5. Основи фенології деревних рослин.	15	2	2	1	10
Разом за змістовим модулем 1	94	24	22	5	43
Змістовий модуль 2. Філогенетична система та характеристика дендрофлори України.					
Тема 6. Основи біогеоценології і лісової фітоценології.	17	4	2	1	10
Тема 7. Дендрофлора та рослинність природних зон і висотних поясів України.	11	4	2	1	4
Тема 8. Основи систематики рослин	13	4	2	1	6
Разом за змістовим модулем 2	41	12	6	3	20
Усього годин	135	36	28	8	63

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Самостійна робота студентів полягає у підготовці до виконання лабораторних завдань. Теми для самостійного опрацювання наведені в таблиці 3.

Таблиця 3

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Засвоєння теоретичного матеріалу і лабораторних занять.	37
2	Збір, оформлення та вивчення гербаріїв (пагонів деревних рослин без листків та з листками, з квітками; плодів, шишок, насіння тощо).	16
3	Проведення фенологічних спостережень за деревними рослинами.	10
	Разом	63

6. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ)

Індивідуальна робота чи індивідуальні науково-дослідні завдання (ІНДЗ) студентів (за вибором) передбачає:

- 1) написання рефератів (підготовку огляду наукової літератури по даній темі);
- 2) складання конспектів лекцій (українською та англійською мовами);
- 3) підготовку ілюстративного матеріалу за темами, які вивчаються (виготовлення таблиць, схем, малюнків, фото, презентацій);
- 4) підготовку матеріалів та доповідей до наукових конференцій.

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Дисципліна складається з двох змістовних модулів та її вивчення передбачає виконання ІНДЗ (табл.4). Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

- 1) поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 30 балів);
- 2) виконання ІНДЗ, які зараховуються у поточний контроль (максимум 10 балів);
- 3) модульні контрольні роботи (максимум 60 балів): МКР1 – 40 балів, МКР2 – 20 балів.

Таблиця 4

Поточний контроль (мах = 40 балів)								Модульний контроль (мах = 60 балів)	Загальна кількість балів	
Модуль 1					Модуль 2			Модуль 3		
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2			ІНДЗ	МКР 1	МКР 2
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	10	40	20
-	2	8	12	2	2	2	2			
										100

Шкала оцінювання

Таблиця 5

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Булыгин Н.Е. Дендрология / Н.Е. Булыгин. – М.: Агропромиздат, 1985. – 280 с.
2. Булыгин Н.Е. Дендрология / Н.Е. Булыгин. – М.: Агропромиздат, 1991. – 352 с.
3. Булыгин Н.Е. Фенологические наблюдения над древесными растениями / Н.Е. Булыгин. – Л.: Колос, 1979. – 96 с.
4. Заячук В.Я. Дендрология / В.Я. Заячук. – Львів: СПОЛОМ, 2014. – 676 с.
5. Колесников А.И. Декоративная дендрология / А.И. Колесников. – М.: Лесн. пром-сть, 1974. – 703 с.

6. Лапин П.И. Интродукция лесных пород / П.И. Лапин, К.К. Калущкий. – М.: Лесн. пром-сть, 1979. – 224 с.
7. Липа О.А. Дендрологія з основами акліматизації / О.А. Липа. – К.: Вища школа, 1997. – 224 с.
8. Некрасов В.И. Актуальные вопросы развития теории интродукции растений / В.И. Некрасов. – М.: Просвещение, 1980. – 102 с.
9. Серебряков И.Г. Экологическая морфология растений / И.Г. Серебряков. – М.: Просвещение, 1972. – 378 с.
10. Щепотьев Л.Ф. Дендрология / Л.Ф. Щепотьев. – К.: Вища школа, 1990. – 287 с.

Додаткова:

1. Бродович Т.М. Деревья и кустарники запада УССР. Атлас / Т.М. Бродович, М.М. Бродович. – Львов: Вища школа, 1979. – 250 с.
2. Горышина Т.К. Экология растений / Т.К. Горышина. – М.: Высшая школа, 1979. – 368 с.
3. Гроздов В.В. Декоративные кустарники / В.В. Гроздов. – М.: Стройиздат, 1964. – 134 с.
4. Дидух Я.П. Растительный покров горного Крыма / Я.П. Дидух. – К.: Наук. думка, 1992. – 256 с.
5. Жизнь растений. Т.4–6. – М.: Просвещение, 1978 – 1982.
6. Крюссман Г. Хвойные породы / Г. Крюссман. – М.: Лесная пром-сть, 1986. – 256 с.
7. Основы лесной биогеоценологии. – М.: Наука, 1964. – С.132-145.
8. Сергиевская Е.В. Систематика высших растений. – СПб.: Изд-во «Лань», 1998. – 448 с.
9. Скворцов А.К. Гербарий. Пособие по методике и технике / А.К. Скворцов. – М.: Наука, 1977. – 198 с.
10. Тахтаджян А.Л. Происхождение и расселение цветковых растений / А.Л. Тахтаджян. – Л.: Наука, 1970. – 147 с.
11. Тахтаджян А.Л. Система магнолиофитов / А.Л. Тахтаджян. – Л.: Наука, 1987. – 439 с.
12. Тахтаджян А.Л. Флористические области Земли / А.Л. Тахтаджян. – Л.: Наука, 1978. – 248 с.
13. Черепанов С.К. Сосудистые растения СССР / С.К. Черепанов. – Л.: Наука, 1981. – 510 с.
14. Шульц Г.Э. Общая фенология / Г.Э. Шульц. – Л.: Наука, 1981. – 188 с.

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

Формою підсумкового семестрового контролю є екзамен. На підсумковий контроль виносяться наступні основні питання:

1. Дендрологія як наука.
2. Предметом дендрології та її завдання.
3. Історія становлення дендрології як науки.
4. Визначення поняття – "вид".
5. Внутрішньовидові категорії.
6. Вчення про ареал.
7. Визначення поняття ареалу виду.
8. Межі і розміри ареалів.
9. Типи ареалів.
10. Характерні відмінності деревних рослин від трав'янистих .
11. Особливості будови деревних рослин (корінь, стебло, крона, бруньки).
12. Життєві форми деревних рослин.
13. Онтогенез деревних рослин.
14. Рослина і середовище.
15. Вплив на деревні рослини елементів неживої природи.
16. Екологічні групи деревних рослин.
17. Геліо- та геофізичні фактори.
18. Кліматичні екологічні фактори.
19. Едафічні (грунтові) екологічні фактори.
20. Топографічні (орографічні) екологічні фактори.
21. Біотичні фактори та їх вплив на деревні рослини.
22. Вплив антропогенних екологічних факторів на деревні рослини.
23. Визначення понять біогеоценоз, фітоценоз.
24. Взаємодія між рослинами у фітоценозах.
25. Рослини та їх консорти.
26. Організація фітоценозів.
27. Динаміка фітоценозів.
28. Класифікація рослинності. Синтаксономічні одиниці.
29. Загальна характеристика і виникнення голонасінних.
30. Система голонасінних.
31. Загальна характеристика і походження покритонасінних.
32. Система покритонасінних.
33. Порядок Магнолієцвіті (*Magnoliales*)
34. Порядок Бадьяноцвіті (Ілліцієві, *Illiciales*)
35. Порядок Лавроцвіті (*Laurales*)
36. Порядок Хвилівникоцвіті (*Aristolochiales*)

- 37. Підклас Ранункулідів (*Ranunculidae*)
- 38. Підклас Гамамелідиди (*Hamamelididae*)
- 39. Підклас Каріофіліди (*Caryophyllidae*).
- 40. Підклас Діленіїди (*Dileniidae*)
- 41. Підклас Розіди (*Rosidae*)
- 42. Підклас Ляміїди (*Lamiidae*)